

**СТРАТЕГИЯ ЗА
ВЪЗПИТАТЕЛНАТА РАБОТА
В ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ
ИНСТИТУЦИИ**

2019 – 2030 г.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

2019 ГОДИНА

СОФИЯ

УВОД

Настоящата Стратегия за възпитателната работа в образователните институции, наричана по-нататък за краткост Стратегията, е първият стратегически документ, който структурира политиките и мерките, свързани с възпитателната работа в образователните институции.

Възпитателната работа е неизменна част от цялостния образователен процес. Това е заложено в Закона за предучилищното и училищното образование в дефиницията за образованието като процес, който включва обучение, възпитание и социализация.

В Закона за предучилищното и училищното образование са формулирани целите на образование, като във всяка една от тях са заложени възпитателни задачи.

Възпитанието като иманентна част от образованието в предучилищна и училищна възраст е интегрирано в Концепцията за ключовите компетентности в нейните три основни измерения: знания, умения и отношения. Знанията са по-скоро свързани с дидактическото измерение на обучението. Развитието на уменията има статус на средство за постигане на образователните цели. Автентичното възпитателно съдържание се намира в третия компонент на компетентностите – отношения. В контекста на отношенията са понятия като нагласи, ценности, мотиви, проявявани в поведението на личността. Тяхното формиране е именно възпитателната дейности и това е гарантирано в чл. 3, ал. 2, т. 1 и т. 3 от Закона за предучилищното и училищно образование като право на всяко дете и всеки ученик на достъп до качествено образование.

За целите на Стратегията възпитанието се дефинира като процес на формиране на отношения - ценности, нагласи, мотиви, насочени към развитие на личността като индивидуалност и член на обществото. То е неразделно свързано с процеса на обучение, осъществяван в образователните институции, в контекста на индивидуалната и обществената значимост на образованието и е насочен към постигане на лични и обществени цели, удовлетворяване на потребности на индивида и обществото, както и със създаване на условия за всяко едно дете и ученик за реално и активно участие във всички дейности, свързани с неговото развитие.

Развитието и формирането на ценности чрез съответна педагогическа дейност са в основата на възпитателната работа в образователните институции. Значимостта на ценностното развитие на гражданите на Европейския съюз като общност, „чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете“⁴, е залегнала в самото начало на Договора от Лисабон, където в *Член 1а* са отбелязани основните ценности, на които се основава Европейският съюз - „зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава”¹. Тези ценности са заложени и в основата на Стратегията за възпитателната работа в образователните институции.

АНАЛИЗ НА ПОЛИТИКИТЕ И СРЕДАТА ЗА ВЪЗПИТАТЕЛНА РАБОТА В ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

През последните две десетилетия възпитателната работа в образователните институции се осъществява в ситуация на парадоксалност. От една страна, възпитателна работа се реализира на практика и в детските градини, и в училищата, независимо дали тя е назовавана като такава, или се определя в рамките на образователни дейности. Могат да бъдат посочени много примери за успешни практики, особено в рамките на извънкласна и извънучилищна дейност, в областта на патриотичното, естетическото, физическото, интелектуалното, интеркултурното, здравното, екологичното възпитание, в т.ч. реализирани чрез проектни дейности. От друга страна, липсва ясно изразена позиция в рамките на образователната политика по отношение на дефинирането и определянето на параметрите на възпитателната работа в детските градини и училищата, което води до подценяване на значимостта ѝ, изтласкването ѝ в периферията на извършваните дейности с децата и учениците, което води до непълноценно използване на потенциала на възпитателните взаимодействия.

¹Договор от Лисабон за изменение на Договора за Европейския съюз и на Договора за създаване на Европейската общност(2007/С 306/01) - Официален вестник на Европейския съюз, 17 декември 2007 г. - https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/bg_lisbon_treaty.pdf.

Официално признаване на значимостта на възпитанието се прави в Закона за предучилищното и училищното образование, в дефиницията за образование: Чл. 3 (1) „Образованието като процес включва обучение, възпитание и социализация”. Всяка една от основните цели, представени в чл. 5 (1) на Закона са и с възпитателна насоченост.

В Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование (2016) всичко, свързано с формирането на отношения в рамките на съответния вид образование, е с възпитателна насоченост, в т.ч. при Рамковите изисквания за резултатите в Приложенията по етапи – предучилищно образование, начален етап на основната степен, прогимназиален етап на основната степен, първи гимназиален етап на средната степен; Рамковите изисквания за организиране на часа на класа и Рамковите изисквания за създаване и функциониране на ученическите съвети.

Измерения на възпитателната работа в образователните институции има в Наредба № 5 за общообразователната подготовка (2015) и в Наредбата за приобщаващото образование (2017), особено в Раздел IV. Изграждане на позитивен организационен климат и подходяща психологическа среда в детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие; текстовете, свързани с извънучилищната педагогическа дейност, и др.

Възпитателна работа е заложена и в Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Пряка насоченост към възпитателна работа в образователните институции има в няколко цели и мерки в Програмата за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021, напр. - „Насърчаване на сътрудничеството между институции, родители и учители за превенция на агресията и за засилване на сигурността в образователните институции.”; „Повече родолюбие в училище.”; „Патриотичното възпитание – цел на българското образование”; „Разработване и утвърждаване на учебни планове и програми, чието съдържание гарантира познаване на българската история и достиженията на българската култура, както и приноса на предците ни към цивилизацията”; „Подкрепа за българските училища в чужбина като крепител на българската национална идентичност”; „Подобряване на условията за осъществяване на ефективни образователни дейности, съдействащи за укрепване на българската

духовност, за съхраняване на националното самосъзнание, бит и култура”; „Повече спорт в училище за повече здраве и живот без агресия. Насърчаване на двигателната активност и системното практикуване на физическите упражнения и спорта за здравословен начин на живот, физическо и духовно развитие и живот без насилие.”

Успешното реализиране на възпитателна работа в образователните институции е в пряка зависимост от добронамереното, ползотворното, взаимопомагащото взаимодействие между детската градина и училището, от една страна, и семейната общност, от друга, в качеството им на основни социални структури, осъществяващи възпитателни функции. Освен тях трябва да бъдат отчитани възпитателните въздействия на различни социални институции, развиващи детската личност в областта на изкуството, спорта и науката. Поради факта, че детето е основен субект на взаимодействие и в семейството, и в образователните институции, и в други социални институции, е необходимо техните усилия да бъдат в по-голяма степен координирани и съгласувани, хармонични и балансирани по посока неговото благополучие.

Преминавайки непрекъснато от пространството на семейството към това на образователната институция и обратно, детето пренася върху себе си ефектите от съответните взаимодействия, осъществявани в рамките на едната или другата. Това не е просто процес на взаимодействие между семейството и образователната институция, а е процес на взаимодействие между семейството и държавата, доколкото детската градина и училището отразяват образователната политика на държавно ниво.²

И семейството, и образователните институции имат своите социални ангажименти по отношение възпитанието на децата, заложен в Семейния кодекс³ и

²По-подробно в: Господинов, Б. С. Чавдарова – Костова, Б. Мизова (2018) Състояние на педагогическото взаимодействие „семейство – образователни институции – социална среда”. Резултати от едно изследване. – Годишника СУ „Св. Климент Охридски”, Книга Педагогика, Т.111.

Изследването е осъществено в периода 31.08.2017 г.- 10.12.2017 г. по силата на договор №Д03-121/30.08.2017 г. между МОН и СУ „Св. Климент Охридски” за организиране и провеждане на проучване и изготвяне на анализ по Мярка VIII, т. 8.3. от Национална програма „Квалификация 2017“ на тема: „Състояние на педагогическото взаимодействие – семейство, образователни институции, социална среда. Мерки за преодоляване на негативните тенденции“.

³Семеен кодекс: Чл. 124. (1) *Детето има право да бъде отглеждано и възпитавано по начин, който да осигурява неговото нормално физическо, умствено, нравствено и социално развитие.*; Чл. 125. (1) *Родителят има право и задължение да се грижи за физическото, умственото, нравственото и социалното развитие на детето, за неговото образование и за неговите лични и имуществени интереси.*

Закона за предучилищното и училищното образование. Изхождайки от спецификите на функционирането им като социални структури, се налага очертаване на политики, отговарящи на няколко основни въпроса, свързани с реализирането на възпитателна дейност в рамките на образователните институции:

- След като възпитанието е ангажимент и отговорност както на семействата, така и на образователните институции, тогава какви са рамките на възможно влияние и интервенция при необходимост, свързани с формирането на личността на детето, на негови възгледи, убеждения, ценности, мотиви?
- Регламентирани ли са ангажиментите на учителите и останалия персонал на образователните институции по отношение взаимодействието с родителите и други членове на семейството, които ги заместват при определени ситуации?
- Какви са възможностите и границите на намеса от страна на образователната институция във възпитанието на детето, отчитайки възпитанието и в семейната му среда?
- Какви са възможностите и границите на намеса на родителите по отношение на вземани от представители на образователната институция решения, свързани с възпитанието на тяхното дете?

Реализирането на възпитателна дейност в детската градина и училището зависи основно от ангажираността на учителите в тази насока. Ключово значение има тяхното разбиране за това какви са основните направления на възпитателната работа, каква е ролята на образователната институция за разрешаване на проблеми с възпитателен характер.

Резултатите от осъществено изследване с български учители⁴ показват, че според тях основните възпитателни проблеми днес са свързани с:

- възпитанието в семейната среда, колко време отделят родителите за своите деца, какъв интерес и ангажираност проявяват към учебната им дейност;

(2) Родителят отглежда детето, формира възгледите му и осигурява образованието му съобразно възможностите си и в съответствие с нуждите и наклонностите на детето и с цел израстването му като самостоятелна и отговорна личност.

⁴Чавдарова – Костова, С. (2016) Процесът на възпитанието в училищната среда. Във: Възпитанието (съдържателни и процесуални измерения). УИ „Св. Климент Охридски”, С., с. 262

- нравственото формиране на личността на детето, неговите ценностни ориентации, проявяване на уважение към хората (независимо от тяхната възраст, статус, различия), наличие на агресивни прояви, спазване на установени правила;
- отношението към ученето (основно мотивацията за учене) и концентрацията на вниманието по време на учебния процес и др.

Докато втората група проблеми отразяват очаквания към ценностното формиране на личността, възпитанието в хуманизъм и толерантност, възпитание в дисциплинираност, третата група проблеми са пряко свързани с необходимостта от повишаване на привлекателността на ученето и образованието чрез възпитание за засилване на личностната им значимост за децата и учениците.

Изхождайки от мненията на учителите, приоритетни възпитателни цели в педагогическата дейност в българското училище днес могат да бъдат очертани в следните направления:

- формиране на нравствени ценности, възпитание в нравственост, добронамереност;
- възпитание в толерантност (в т.ч. интеркултурно възпитание);
- възпитание на уважение към другите (върстници, възрастни, учители);
- възпитание в отговорност (пред себе си и другите), добросъвестност; уважение към училището;
- възпитание в дисциплина;
- преодоляване на агресията;
- възпитание в позитивни междуличностни отношения;
- гражданско образование и възпитание (активна гражданска позиция);
- възпитание в алтруизъм, взаимопомощ, съпричастност;
- възпитание в патриотизъм;
- правно възпитание (формиране на правно съзнание);
- екологично възпитание (позитивно отношение към околната среда, опазване на околната среда);

- трудово възпитание (възпитаване на трудолюбие, трудови навици, уважение към труда на другите);

- възпитание на мотивация за учене, формиране на интереси, положително отношение към образованието и ученето;

- естетическо възпитание;

- физическо възпитание

- взаимодействие с родителите, по-активно включване на родителите и др.

В гледната точка на учителите доминират цели в контекста на нравственото възпитание, последвани от цели в сферата на гражданското, патриотичното, правното, екологичното, трудовото, интелектуалното, естетическото, физическото възпитание.⁵

Възпитателната работа в образователната институция се реализира в няколко основни направления посредством:

- личността на учителя като основен възпитателен фактор;
- ролята на класния ръководител като възпитателен фактор;
- личностните взаимодействия с другите представители на педагогическите специалисти и непедagogическия персонал;
- учебното съдържание;
- дейността в часа на класа;
- извънкласни и извънучилищни дейности.

Фактори, които затрудняват реализирането на възпитателната работа в образователните институции, са:

- недостатъчност на компоненти с възпитателна насоченост в урочната дейност;
- слаба активност по отношение реализиране на извънкласни и извънучилищни дейности;
- недостатъчна ангажираност на учителите с възпитателна работа;
- недостатъчна подготвеност на учителите за осъществяване на възпитателна работа;

⁵Пак там, с.266- 267

- неефективност на взаимодействието между образователната институция и семействата;
- разминавания в очакванията между образователните институции и семействата по отношение на това кой е отговорен за възпитанието на децата;
- неефективност на взаимодействието между образователните институции и други социални организации, реализиращи възпитателни дейности;
- противоречивост на ценностната насоченост и нравственото възпитание при осъществяване на възпитателни взаимодействия в семейството и образователната институция;

Ключово условие за осъществяване на успешна възпитателна работа в образователната институция е ефективното взаимодействие със семейството. Проявяването на взаимно уважение и доверие между тях на базата на познаване на спецификите на осъществяване на възпитателна дейност е предпоставка за ползотворно сътрудничество по посока развитието и благополучието на детето. Това извежда на преден план необходимостта от развитие на политики на образователните институции по отношение повишаване на компетентността на педагогическите специалисти за ефективно общуване с представителите на семейството, както и подпомагане на членовете на семействата за повишаване на педагогическата им компетентност по посока осигуряване на оптимална възпитателна среда за развитие на способностите на децата и формиране на поведение съобразно обществените очаквания за нравствена възпитаност. Това предполага изграждане на програми за взаимодействие със семействата от страна на образователните институции с отчитане на динамиката и разнообразието на съществуващите семейни общности и избягването на унифициран подход към тях. Предпоставка за успеха на такива програми е усвояването в рамките на университетската подготовка за получаване на учителска правоспособност на знания и умения за взаимодействие със семействата както в рамките на специалностите по професионално направление 1.2. „Педагогика“, така и по професионално направление 1.3. „Педагогика на

обучението по...“, за да може да се обхванат всички етапи в образованието – предучилищно и училищно.⁶

Професионалната ангажираност на родителите и други представители на семейната общност, които се грижат за децата, невъзможността да се разчита на представители на разширеното семейство за подпомагане в отглеждането на децата имат като последица „възприемането на образователната институция – училище или детска градина и в качеството на вид „социална услуга“ в помощ на родителите, които са ангажирани с трудова дейност извън дома“. От това произтича очертаването на възприемането на детската градина и училището „да бъде не само образователна институция, а да гарантира престоя на децата в точно определен времеви интервал, на който родителите могат да разчитат“, и то в безопасна, сигурна и развиваща детето среда. Организирайки целодневно обучение, училището в определена степен отговаря на такива очаквания от страна на родителите. „Дори и да се приема нееднозначно, факт е, че образователните институции в редица случаи все повече изпълняват компенсаторни функции по отношение отглеждането на децата, които са по-близо до функции, предлагани като социални услуги, а не само осъществяване на образователна дейност.“⁷ По-продължителното като време пребиваване на детето в пространството на образователната институция е благоприятна предпоставка за повишаване на възможностите за възпитателна работа в целодневната форма на обучение, за предварително планиране, организиране и реализиране на възпитателна работа по посока повишаване мотивацията за учене, развитие на интереси и способности, на умения за общуване и работа в екип.

В политиките на образователните институции по отношение взаимодействието със семействата могат да бъдат заложили няколко основни направления:

➤ Информационно:

- от страна на образователната институция – всичко, необходимо на родителите за ориентирване в очакванията на детската градина и училището по отношение на поведението на детето и ученика и предложения за възможности за

⁶Господинов, Б. С. Чавдарова – Костова, Б. Мизова. (2018) Състояние на педагогическото взаимодействие „семейство – образователни институции – социална среда“. Резултати от едно изследване. – Годишник на СУ „Св. Климент Охридски“, Книга Педагогика, Т.111.

⁷Пак там

развитието им: правилници, заповеди, организиране на мероприятия, екскурзии, участие в състезания и т.н.;

- от страна на родителите – информация, която трябва да бъде взета предвид от образователната институция с оглед обучението и възпитанието на децата (например заболяване на детето, специфични изисквания на родителя към храненето на детето и др.)=
- Решаване на възникнали проблемни ситуации в образователната институция, свързани:
 - с учебните постижения;
 - с поведението на децата и учениците;
 - с неучебни дейности в детската градина/училището;
 - при реализирането на извънкласни дейности по интереси;
 - адаптация към средата на деца със СОП, от малцинствени групи, мигранти, бежанци и др.
- Включване на представители на семейството:
 - в дейностите на детската градина;
 - в урочната дейност;
 - в часа на класа;
 - в извънкласна и извънучилищна дейност;
 - инициирне на идеи и дейности от страна на родителите за подобряване на възпитателна среда в образователната институция;
- Активно включване и съдействие от представители на семейната общност при реализацията на дейности на образователната институция – празници, тържества, състезания, конкурси, фестивали и др.
- Участие в колективни органи в помощ на образователната институция:
 - Родителски актив;
 - Училищно настоятелство;
 - Обществен съвет.⁸

В зависимост от условията на социалната среда, в която функционират образователните институции, те могат да заложат стратегически взаимодействия с

⁸Пак там

различни социални структури, които реализират дейности с възпитателна насоченост – читалища, музеи, театри, спортни клубове и др. Това ще осигури в по-голяма степен отвореност на образователните институции по посока съвместна възпитателна работа за развитието на децата и учениците чрез взаимно подпомагане и ангажираност на социалните институции в тази насока като общ социален ангажимент за бъдещето на България и благополучието на нейните граждани.

ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯ НА СТРАТЕГИЯТА

1. **Законосъобразност** – съответствие на целите и предлаганите мерки на законите и подзаконовите нормативни актове.
2. **Партньорство** – възможно най-широко участие на всички организации и партньори в реализацията на политиките за възпитателната работа в образователните институции.
3. **Координираност** – осигуряване на взаимна обвързаност и съгласуваност на прилаганите мерки от страна на реализиращите ги субекти в образователните институции и техните социални партньори (културни институции, спортни организации, общински центрове и др.).
4. **Съответствие** – подбор на адекватно спрямо възпитателните цели съдържание и методи за тяхното постигане, които да съответстват на изискванията за индивидуален прогрес и уважение към достойнството на личността.
5. **Автономия** – поставяне на акценти в дейността на образователната институция съобразно конкретни индивидуални и социални потребности, свързани с личностното формиране на децата и учениците.
6. **Устойчивост на резултатите** – осигуряване на трайно и дългосрочно въздействие за постигане на определената визия.

МИСИЯ

Възпитателната работа в образователните институции е насочена към формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност на децата и учениците като уникални личности и достойни граждани за изграждане на демократично общество.

ВИЗИЯ

Стратегията прогнозира и определя направления и действия за подобряване на благополучието на децата и учениците в България чрез:

- изграждане на комплексна и всеобхватна система за възпитателна работа в образователните институции;
- създаване на условия за усъвършенстване на образователната среда чрез активно участие на всички субекти, ангажирани с възпитателни дейности на децата/учениците;
- ефективни взаимодействия на образователната институция и семейната общност;
- законово гарантиране на правата на децата и учениците за достъп до качествено възпитание;
- законово гарантиране на правата и отговорностите за възпитателна работа в образователните институции от страна на педагогическите специалисти;
- подобряване на условията за реализация на възпитателна работа в образователните институции.

Стратегията регламентира създаване на условия за усъвършенстване на възпитателната среда в образователните институции чрез активното участие на всички заинтересовани страни, правата и социалните отговорности на всички образователни институции, ангажирани в изпълнението на дейности, осигуряващи възпитателната работа в съответствие с най-добрия интерес за децата и учениците в Република България.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Формиране на личностни качества, ценности, нагласи и мотиви, които да подпомогнат пълноценното развитие на детето и ученика като индивидуалност и член на обществото.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

Оперативните цели конкретизират насочеността към подкрепа на формирането на:

1. личностни качества, ценности, нагласи и мотиви за интелектуално, емоционално, социално, духовно-нравствено и физическо развитие на децата и учениците в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите им;
2. личностни качества, умения, нагласи и мотиви за спазване на утвърдени правила и регламенти в рамките на образователните институции и социалния живот;
3. патриотични нагласи и чувства, патриотично самосъзнание и национална идентичност;
4. личностни качества, ценности и мотиви за професионална реализация;
5. умения, свързани с просоциално активно поведение, насочено към готовност за включване в дейности по посока устойчиво развитие, екология, доброволчество, благотворителност;
6. устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот;
7. общоутвърдени ценности като признаване на равнопоставеността между хората на базата на човешките права, готовност за прилагане на принципите на демокрацията и правовата държава, на активното и отговорното гражданско участие, т.ч. в контекста на глобалното гражданско образование;
8. толерантност и уважение към различните измерения на социокултурната идентичност;
9. толерантност и уважение към правата на хората с увреждания;
10. уважение към националните, европейските и световните културни ценности и традиции;
11. европейска идентичност;
12. умения за разрешаване на конфликти по ефективен и неагресивен начин.
13. умения, свързани със самопознание, рефлексия, формиране на адекватна самооценка, предпоставка за вземане на обосновани, реалистични решения;
14. комуникативни умения и умения за работа в екип;

15. личностни качества и нагласи за осигуряване на безопасност на движението по пътищата;
16. личностни качества, ценности и мотиви за развитие на култура на нетолерантност към корупцията в обществото;
17. умения за безопасна, неагресивна и развиваща личността работа в дигитална среда;
18. умения за ефективно реализиране на демократично гражданство.

МЕРКИ

I. Възпитателни взаимодействия в рамките на урочната дейност, часа на класа, извънкласната и извънучилищната (в т.ч. проектна) дейност.

1. Формиране на просоциално поведение чрез дейности в подкрепа на каузи в рамките на доброволчество, благотворителност, екологични инициативи и др. - на територията на образователните институции или извън тях.
2. Формиране на нагласи за приемане на различията между децата и учениците.
3. Създаване условия за превенция срещу езика на омразата.
4. Повишаване на мотивацията за учене, в т.ч. за редовно посещаване на образователните институции, управление на собственото развитие и напредък в контекста на образователното и професионалното ориентиране.
5. Стимулиране и подкрепа за развитие и изява на заложбите и талантите в областта на науката, изкуството и спорта за повишаване на мотивацията за развитие - на територията на образователните институции или извън тях, в страната и в чужбина.
6. Създаване и развитие на партньорство и сътрудничество от образователната институция и други заинтересовани институции и организации, осъществяващи възпитателна работа в областта на здравето, спорта, културата и социалното включване.
7. Включване в стратегиите на преподаване в рамките на урочната дейност на компоненти с възпитателно въздействие.

8. Използване ресурсите на проектните дейности, осъществявани от образователните институции за реализиране на възпитателни ефекти.
9. Утвърждаване ролята на часа на класа като форма на възпитателна работа в училище.
10. Подкрепа на дейността на ученическите съвети и ученическото самоуправление в образователната институция чрез обсъждане и решаване на въпроси, свързани с възпитателните дейности в училищната общност и в училищния живот с активното участие на самите ученици.

II. Възпитателни взаимодействия, реализирани от педагогическите специалисти в образователните институции.

1. Реализиране на високи, но реалистични очаквания към постиженията на всяко дете и всеки ученик.
2. Подобряване на прилагането на възпитателни техники за повишаване на мотивацията за учене и интереса към ученето.
3. Създаване на доверителни отношения на децата и учениците с педагогическите специалисти за споделяне на проблеми, които влияят негативно на обучението и социализацията и за разрешаване на конфликти.
4. Реализиране на възпитателни техники за формиране на асертивни и сензитивни умения, както и на умения за работа в екип.
5. Прилагане на възпитателни техники за формиране на адекватна самооценка, самоопределяне и идентичност.
6. Осъществяване на възпитателни техники за подпомагане на личностното развитие на учениците.
7. Подпомагане на адаптирането на децата и учениците към изискванията на образователната среда.
8. Стимулиране на творческия потенциал на децата и учениците.
9. Съдействие на децата и учениците за решаване на въпроси в рамките на училищната общност, към които проявяват интерес.

10. Ангажираност с реализирането и популяризирането на добри училищни политики и практики за възпитателна работа от страна на училищния управленски персонал чрез различни форми за организация и управление.

III. Конструктивни взаимодействия на образователната институция и семейната общност.

1. Създаване на система за информираност и взаимодействия със семейната общност съобразно конкретните потребности на всяка образователна институция.
2. Повишаване на професионално-педагогическата компетентност на педагогическите специалисти и непедагогическия персонал по отношение подходи, форми, методи за взаимодействие със семейната общност, както и по отношение на методиката на възпитателната работа в детската градина и в училище.
3. Подпомагане на педагогическите специалисти и непедагогическия персонал в разбирането на културата, целите и традициите на семейството от страна на членовете му.
4. Повишаване на педагогическата компетентност на родителите и други членове на семейството за формиране или усъвършенстване на родителските умения и компетентности.
5. Фокусиране към потребностите и силните страни на децата и учениците от членовете на семействата и от педагогическите специалисти.
6. Включване на членовете на семейството за създаване на учеща среда в дома и в детската градина и училището.
7. Включване на членовете на семейството като доброволци в дейностите на детската градина и училището и извънучилищните дейности.
8. Взаимно осъзнаване на общите цели на образователните институции и на семейството.

9. Разработване на модели на взаимодействие ученик – родители – учители за превенция на риска от отпадане от образователната система в резултат на системно неовладяване на учебния материал и недобър краен резултат.
10. Повишаване на ролята на Обществения съвет за провеждане на възпитателната работа в образователната институция.

IV. Възпитателни взаимодействия, свързани с реализацията на патриотичното възпитание.

1. Формиране на позитивно отношение към историята на българската нация на базата на историческо знание.
2. Формиране на уважение към традиции и ритуали, обичаи в контекста на развитието на българската национална обредност на базата на познаването им.
3. Познаване на български феномени, признати като част от световното културно наследство - материално и нематериално.
4. Информирание за научните, културните и спортните постижения на представители на българската нация.
5. Формиране на патриотични чувства, свързани с принадлежността към българската нация и държава и утвърждаване на единството на нацията.
6. Формиране на национално самосъзнание, национална идентичност, национално самочувствие, национална гордост, национално достойнство.
7. Участване в дейности, свързани с почитане на българската история, култура и образование.
8. Превенция спрямо поведенчески прояви на национален нихилизъм.
9. Утвърждаване на програми и проекти за развитие на българското самосъзнание като ценност чрез образователни институции в чужбина, подкрепяни от българската държава.
10. Организиране и провеждане на дейности по посока на синергия между националната и европейската идентичност.

V. Осигуряване на процеса на възпитателната работа в образователните институции чрез взаимодействия с други институции и организации.

1. Възпитателни взаимодействия на образователната институция в субординация с по-високи нива в образователната система.
2. Възпитателни взаимодействия на образователната институция с областни и общински структури.
3. Възпитателни взаимодействия на образователната институция с институции в областта на културата, здравеопазването, социалното подпомагане и спорта.
4. Възпитателни взаимодействия на образователната институция с електронни и печатни медии.
5. Възпитателни взаимодействия на образователната институция с религиозни общности.
6. Възпитателни взаимодействия на образователната институция с университети и висши училища.
7. Възпитателни взаимодействия на образователната институция с организации на гражданското общество.
8. Възпитателни взаимодействия на образователната институция със синдикални организации.

VI. Методическо осигуряване на процеса на възпитателната работа в образователните институции от страна на университети, подготвящи учители.

1. Актуализация на университетските учебни програми за подготовка на учители по посока включване на въпроси, свързани с възпитателната работа и взаимодействието със семейството.
2. Продължаваща квалификация на учителите за осъществяване на възпитателната работа в образователните институции.
3. Продължаваща квалификация на класните ръководители.

4. Продължаваща квалификация на учителите за осъществяване на възпитателната работа в семейната общност.
5. Разработване на методически и дидактически ресурси за възпитателна работа в образователните институции.
6. Разработване на ресурси за взаимодействия на настоящи и бъдещи учители със семейните общности.

Всяка една образователна институция, в зависимост от конкретните специфики и потребности, свързани с възпитателната работа, може да прецени кои от посочените мерки могат да бъдат приоритизирани в нейната дейност с цел постигане на оптимална ефективност.

ПАРТНЬОРИ

Възпитанието като стратегически общонационален приоритет изисква консолидиране усилията на различни институции, организации, ведомства при отчитане интересите на децата, актуалните потребности на съвременното българско общество и държава, глобалните предизвикателства и условията за развитието на страната.

Основен фактор в изпълнението на Стратегията за възпитателната работа в образователните институции са педагогическите екипи в партньорство със семейството и други заинтересовани страни за реализиране на националната политика в това отношение.

ФИНАНСИРАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Основен източник на финансиране е държавният бюджет чрез бюджетите на общините и делегираните бюджети на образователните институции. Могат да се използват възможности на програмно финансиране на политики и дейности по национални програми. Други източници могат да бъдат спонсорство, дарения, средства по двустранни договори и др.